

Sygn. akt V ACa 765/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział V Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Artur Lesiak
Sędziowie:	SA Maryla Domel – Jasińska SO del. Rafał Terlecki
Protokolant:	sekretarz sądowy Małgorzata Naróg

po rozpoznaniu w dniu 10 marca 2016 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa (...) w S.

przeciwko

(...) we W.

o ustalenie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego we (...)

z dnia 4 maja 2015 r. sygn. akt I C 192/14

I. prostuje zaskarżony wyrok w ten sposób, że określa przedmiot sprawy jako „o ustalenie”;

II. oddala apelację.

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt V ACa 765/15

UZASADNIENIE

Powódka (...) w S. domagała się ustalenia nieistnienia uchwały Zarządu pozwanej (...)we W. z dnia 13 września 2011 r. w przedmiocie zwołania Nadzwyczajnego Zebrania Przedstawicieli pozwanej na dzień 27 września 2011 r., ewentualnie ustalenia nieważności tejże uchwały, a także zasądzenia kosztów procesu.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania.

W wyroku z dnia 4 maja 2015 r. Sąd Okręgowy we (...) oddalił powództwo, obciążając powódkę kosztami postępowania.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 29 sierpnia 2011 r. Zarząd (...) w S. podjął uchwałę(...), mocą której zawiesił z dniem 29 sierpnia 2011 r. działalność pozwanej i ustanowił z dniem 30 sierpnia 2011 r. zarządcę komisarycznego w tejże (...) w osobie M. K.. W skład zarządu pozwanej w dacie zawieszenia jej działalności wchodził prezes L. W. oraz wiceprezesi J. K. i E. S.. Postanowieniem z dnia 7 września 2011 r. wydanym w sprawie (...) Sąd Okręgowy we (...) udzielił zabezpieczenia roszczeniu L. W., J. K. i W. S. przeciwko (...) w S. i(...)we W. o ustalenie nieważności uchwały (...) Zarządu (...) w S. przez wstrzymanie wykonania uchwały (...)do czasu prawomocnego zakończenia sprawy. W dniu 13 września 2011 r. wiceprezesi J. K. i E. S., działający jako członkowie zarządu pozwanej, podjęli uchwałę (...)mocą której zwołali na dzień 27 września 2011r. Nadzwyczajne Zebranie Przedstawicieli (...). W porządku obrad umieszczono punkty dotyczące zmian w Statucie (...) i uchwalenie jednolitej treści tego Statutu. Postanowieniem z dnia 28 października 2011r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku w sprawie (...)oddalił zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego we (...) z dnia 7 września 2011 r. złożone przez (...)w S. i (...)we W.. W sprawie (...) zapadł w Sądzie Okręgowym we (...) nieprawomocny wyrok.

Sąd Okręgowy zważył, że powódka swoje roszczenie wywodziła z okoliczności wydania zaskarżonej uchwały przez organ nieuprawniony, gdyż na skutek zawieszenia uchwałą(...) z dnia 29 sierpnia 2011 r. działalności pozwanej i ustanowieniu zarządcy komisarycznego zakończyła się z tym dniem kadencja jej zarządu (art. 42 ust. 3 obowiązującej w dacie podejmowania przez powódkę uchwały (...) z dnia 29 sierpnia 2011 r. ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych - Dz.U. z 1996 r. Nr 1, poz. 2 ze zm.). Sąd Okręgowy zważył jednakże, wobec wydania w sprawie (...) Sądu Okręgowego we (...) prawomocnego postanowienia z dnia 7 września 2011 r. udzielającego zabezpieczenia roszczeniu zgłoszonemu w tejże sprawie poprzez wstrzymanie wykonania uchwały(...) zawieszającej działalność pozwanej i ustanowienie zarządcy komisarycznego wstrzymane zostały skutki, jakie pociągało za sobą uchwalenie przez powódkę uchwały (...) Wobec tego na dzień 13 września 2011 r., zarząd pozwanej miał pełne uprawnienie do podjęcia zaskarżonej uchwały. Wstrzymanie wykonania uchwały (...) powódki nie doprowadziło do zakończenia kadencji zarządu pozwanej i nie wprowadziło do niej zarządcy komisarycznego w osobie M. K.. Podobnie Sąd Okręgowy ocenił roszczenie ewentualne powódki.

W ocenie Sądu Okręgowego, powódka wykazała interes prawny w wytoczeniu powództwa, powołując się na swe uprawnienia nadzorcze nad kasami zrzeszonymi wynikające z art. 34 i 42 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych.

Powódka złożyła apelację od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości i zarzuciła:

1. rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a. art. 42 § 9 ustawy - Prawo Spółdzielcze w związku z art. 2 ustawy z 5 listopada 2009 roku o Spółdzielczych Kasach Oszczędnościowo - Kredytowych przez ich błędną wykładnię, prowadzącą do wadliwego przyjęcia, że orzeczenie oddalające powództwo w sprawie ustalenia nieważności uchwały organu spółdzielni, nie wiąże erga omnes i ze skutkiem wstecznym,

b. art. 42 § 2 ustawy - Prawo Spółdzielcze w związku z art. 2 ustawy z 5 listopada 2009 roku o Spółdzielczych Kasach Oszczędnościowo - Kredytowych Prawa poprzez jego niezastosowanie,

c. art. 42 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych z dnia 14 grudnia 1995 r. w zw. z art. 731 k.p.c. poprzez ich błędną wykładnię i uznanie, iż wstrzymanie wykonania uchwały na podstawie postanowienia o zabezpieczeniu powództwa przywraca kadencję członków organów kasy w sytuacji, gdy z dniem ustanowienia zarządcy komisarycznego kończy się kadencja organów kasy i wygasają z tym dniem mandaty dotychczasowych członków jej organów,

d. art. 103 § 1 i 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji formalno-prawnej zaistniałej na tle niniejszej sprawy,

2. rażąco naruszenie przepisów prawa procesowego mające wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 233 k.p.c. polegające na niedokonaniu przez sąd wszechstronnego rozważania sprawy poprzez pominięcie przy orzekaniu treści wyroku Sądu Okręgowego we (...) z dnia 10 października 2014 r. w sprawie (...) w sytuacji, gdy skutki wydanego wyroku rozciągają się i mają istotne znaczenie na wynik przedmiotowej sprawy.

Powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa oraz zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że stan faktyczny sprawy nie był sporny między stronami. Powódka jakkolwiek podnosi zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. formułuje go poprzez wskazanie na pominięcie w sprawie wyroku Sądu Okręgowego we (...) z dnia 10 października 2014 r., sygn. akt (...). Sąd pierwszej instancji dokonał jednakże ustaleń w przedmiotowym zakresie, a zarzut ten stanowi w istocie odmienną niż dokonana przez Sąd Okręgowy ocenę znaczenia tego wyroku dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Skarżący zarzuca zatem wadliwą subsumcję dokonanego ustalenia pod właściwe przepisy stanowiące podstawę oceny roszczenia. Zarzut ten jednakże, co zostanie omówione poniżej, ma drugorzędne znaczenie dla rozstrzygnięcia w sprawie. Sąd Apelacyjny, nie znajdując podstaw do kwestionowania dokonanych ustaleń, przyjmuje je za swoje i czyni podstawą własnego rozstrzygnięcia.

Zaskarżony wyrok jest prawidłowy, jednakże motywy jego wydania nie mogą zasługiwać na akceptację. Skarżący skutecznie kwestionuje wywód Sądu Okręgowego zawarty w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Sąd pierwszej instancji stoi na stanowisku, że wstrzymanie wykonania uchwały(...) dnia 29 sierpnia 2011 r. Zarządu (...) w S. o zawieszeniu działalności pozwanej i ustanowieniu zarządcy komisarycznego mocą postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia wydanego w dniu 7 września 2011 r. przez Sąd Okręgowy we (...) ((...)) wstrzymało skutki tej uchwały. W konsekwencji podjęcie przez zarząd pozwanej uchwały z dnia 13 września 2011 r. nr (...) o zwołaniu Nadzwyczajnego Zebrania Przedstawicieli miało być w pełni skuteczne. Przywołana argumentacja nie uwzględnia jednakże okoliczności, że w sprawie (...) Sądu Okręgowego we (...) z powództwa byłych członków zarządu pozwanej przeciwko (...)w S. o ustalenie nieważności uchwały (...) z dnia 29 sierpnia 2011 r. zapadł w dniu 10 października 2014 r. prawomocny wyrok oddalający powództwo.

Udzielenie zabezpieczenia ma na celu udzielenie uprawnionemu natychmiastowej ochrony prawnej, lecz o charakterze czasowym, ograniczonym do chwili zakończenia postępowania w sprawie. Udzielone w wymienionej sprawie zabezpieczenie – z uwagi na jej zakończenie - nie może zatem być skuteczne w niniejszym postępowaniu. Nadto oddalenie powództwa w wymienionej sprawie nie przesądza automatycznie o konieczności uznania w niniejszej sprawie uchwały (...)z dnia 7 września 2011 r. za prawidłową.

Podkreślenia wymaga, że zasadą jest, że orzeczenie prawomocne nie wywołuje skutków erga omnes, jednakże art. 365 § 1 k.c. in fine wyraźnie stanowi, że wyjątkowo, na mocy szczególnych przepisów, skuteczne jest wobec innych osób niż strony procesu oraz organy państwowe i organy administracji publicznej. W tym wypadku w nauce mówi się o rozszerzonej prawomocności (materialnej) orzeczeń (P. Telenga, Komentarz o art. 365 Kodeksu postępowania cywilnego, Lex Omega 2016). Ustawodawca przewidział zaś poszczególne przypadki skuteczności wyroku wobec osób trzecich, np: z zakresu stosunków rodzinnych - art. 435 § 1, art. 452 i 458 § 1 k.p.c., niedozwolonych wzorców umownych - art. 479⁽⁴³⁾ k.p.c., stosunków w spółce - art. 254 § 1 i art. 427 § 1 k.s.h., a także w przypadku wydania orzeczenia sądu ustalającego nieistnienie albo nieważność uchwały walnego zgromadzenia spółdzielni - art. 42 § 9 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (tekst jedn. Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 – na chwilę wydania zaskarżonej uchwały) w zw. z art. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 1996 r. Nr 1, poz. 2, z późn. zm.). Zaznaczyć jednakże należy, że wymienione regulacje odnoszą się do wyroków o charakterze prawno-kształtującym. Wobec zaś oddalenia powództwa w sprawie (...) nie można mówić o rozszerzonej prawomocności materialnej wyroku. W konsekwencji prawidłowość uchwały (...) z

dnia 7 września 2011 r. winna podlegać ponownej ocenie w niniejszym postępowaniu, albowiem rozstrzygnięcie tej kwestii przesądzałoby o legitymacji członków zarządu pozwanej do powzięcia zaskarżonej w niniejszym postępowaniu uchwały (...)z dnia 13 września 2011 r.

Sąd Apelacyjny uznał jednakże, że zbędnym było przesądzenie wymienionej kwestii w niniejszym postępowaniu, albowiem roszczenie nie zasługiwało na uwzględnienie z uwagi na brak interesu prawnego powoda do wystąpienia z roszczeniem.

Uwzględnienie powództwa opartego na art. 189 k.p.c. wymaga spełnienia m.in. przesłanki istnienia interesu prawnego w żądaniu udzielenia ochrony prawnej.

Interes należy rozumieć jako „potrzebę”, interes prawny zaś jako potrzebę prawną, wynikającą z sytuacji prawnej, w jakiej się powód znajduje. Wydanie wyroku ustalającego ma sens wtedy, gdy powstała sytuacja grożąca naruszeniem stosunku prawnego lub powstała wątpliwość co do jego istnienia. Interes prawny oznacza interes odnoszący się do stosunków prawnych, w jakich znajduje się powód, a nawet obie strony (tak uchwała Sądu Najwyższego z 25 stycznia 1995 r., III CZP 179/94, OSN 1995, Nr 5, poz. 76; OSP 1996, Nr 2, poz. 27, LEX nr 4173). Przyjmuje się, iż interes „prawny” dotyczy szeroko rozumianych praw i stosunków prawnych podmiotu prawnego. Interesu prawnego w żądaniu ustalenia stosunku prawnego lub prawa nie można zakwestionować, gdy ma ono znaczenie zarówno dla obecnych, jak i przyszłych (możliwych), ale obiektywnie prawdopodobnych stosunków prawnych i praw (sytuacji prawnej) podmiotu występującego z żądaniem ustalenia (wyrok SN z dnia 2 lutego 2002 r., II CK 395/05, LEX nr 192028). Powództwo o ustalenie prawa lub stosunku prawnego jest możliwe nie tylko wówczas gdy interes prawny wynika z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda, ale także gdy zmierza do zapobieżenia temu zagrożeniu (wyrok SN z dnia 18 czerwca 2009 r., II CSK 33/09, LEX nr 515730).

Analiza roszczenia powódki nie pozwala jednakże na przyjęcie by mogło ono w jakikolwiek sposób wpływać na jej sytuację prawną. Powódka nie wskazała na czym miałyby polegać naruszenie, bądź chociażby zagrożenie jej sfery prawnej. Powódka wadliwie upatruje swego interesu prawnego w nadanych jej w art. 34 i 41 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 1996 r. Nr 1, poz. 2, z późn. zm.) funkcjach nadzorczych względem pozwanej. Uprawnienia i obowiązki powódki wynikające z pełnienia wymienionych funkcji nie rzutują na jej sytuację prawną. „Ze względu na wyjątkowość tych uprawnień, jako przysługujących jednej spółdzielni wobec innych zrzeszonych w niej spółdzielni, zakres tych uprawnień musi być rozumiany ściśle. Z przepisów ustawy s.k.o.k. wynika, że uprawnienia nadzorcze Kasy Krajowej w stosunku do zrzeszonych w niej kas sprowadzają się do czynności kontrolnych podejmowanych indywidualnie w stosunku do poszczególnych kas (art. 40) i w razie stwierdzenia uchybień - wzywania do ich usunięcia i podejmowania w stosunku do poszczególnych kas określonych decyzji, z których najdalej idącą jest decyzja o zawieszeniu działalności kasy i ustanowieniu zarządcy komisarycznego (art. 41 i 42)” (wyrok SN z 12 stycznia 2007 r., IV CSK 342/2006, LEX 288969). Ścisłe stosowanie wymienionych środków wyklucza zatem rozszerzanie wymienionego katalogu poprzez wnoszenie powództw przeciwko kasom zrzeszonym. Nie można przyjąć by powództwo dotyczyło jakichkolwiek praw powódki.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny w oparciu o art. 385 k.p.c. oddalił apelację powódki.

Sąd Apelacyjny nie rozstrzygnął o kosztach postępowania apelacyjnego po stronie pozwanej z uwagi na brak jej reprezentowania przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego w chwili orzekania.